Jüdische Pester Zeitung.

אויף דיעזע צייטונג קאנן מאן
יעדען טאג
פרענומעריערען
אונד דער פרענומעראציאנס-פרייז
בעגיננט מיט דעם טאגע דעס
ערסטען בלאטטעס.

דיא רעדאקציאָן בעפינדעט
זיך אין
פעסט
אלט-גאססע נו' 1,
וואָהין מאן אויך דיא פרענומעראציאנסגעלדער צו זענדען בעליעבט.

י י ד י ש ע
פעסטער צייטונג

דיעזעס בלאטט ערשיינט
דרייאמאל וואָכענטליך
(זאָנטאג, מיטטוואָך אונד פרייטאג.)

אונד קאָסטעט
פיר עסטערדייך-אונגארן
גאנציעהריג 10 גולדען עסט.-וועהר.
האלביעהריג 5 " " "
פירטעליאהריג 2 גול' אונד 50 קר' ע.-וו.

פירס אויסלאנד
גאנציעהריג 11 גולדען עסט.-וועהר.
האלביעהריג 5 גול' אונד 50 קר' ע.-וו.
פירטעליאהריג 2 " " 75 " "

Nr. 135, ניינטער יאהרגאנג | פעסט, מיטטוואָך ח כסליו ה'ת'ר'ל'ח' | Pest, den 14 November 1877.

דער קריעג.

זייטדעם דיא רוסען בייא ערצערום פאָן מוקטהאר פאשא צוריקגעשלאגען וואורדען, האבען זיא נאָך קיינען נייען אנגריפף אויף דיעזע שטאדט צו אונטערנעהמען געוואגט. זיא בעפעסטיגטען זיך בייא דעווע-באיאן אונד מוקטהאר פאשא בעפעסטיגטע זיך אויף דאס אללערבעסטע אין ערצערום. זאָנסט האבען דיא רוסען אין אזיען זייט פאָריגעם פרייטאג קיינע פאָרטשריטטע געמאכט. — אין בולגאריען ארבייטען דיא רוסען אום פלעווגא טאג אונד נאכט, אום דיעזע פעסטע שטאדט צו פאללע צו בריגגען. אם 9-טען נאָוועמבער האט איינע רוסישע ארמעע-אבטהיילונג דען דורך איינען דיכטען נעבעל פערדונקעלטען טאג דאצו בענוצט, אום דען "גרינען בערג" זידליך פאָן פלעווגא, וואָ זיך איין טהייל דער ארמעע אָסמאן פאשאס בעפעסטיגט האטטע, צו ערשטירמען אונד צו עראָבערן. דיא איבערראשטען טירקען פערזוכטען נאכהער, דיא רוסען צוריקצודרענגען אונד היניםצוטרייבען, וואס איהגען אבער ניכט געלוגגען איזט. אין דער נאכט פאָם 10-טען אויף דען 11טען נאָוועמבער מאכטען דיא טירקען אבערמאלס איינען פלאָטצליכען איבערפאלל אויף דיא רוסען; דיא רוסען ליעסען דיא טירקען ביז אויף 100 שריטטע נאהע קאָממען אונד שאָסען דאנן אויף דיעזעלבען; דיא טירקען זינד אנפאנגס צוריקגעוויכען, ריקטען דאנן אבער וויעדער הערפאָר אונד טאָדטעטען 120 רוסען. — יעטצט האנדעלט עס זיך הויפטזעכליך דארום, דאס דיא טירקישען ארמעען פאָן זאָפיא אונד אָרהאניע דעם אָסמאן פאשא צו הילפע קאָממען זאָללען. שעפקעט פאשא, דער ביזהעריגע קאָממאנדאנט פאָן אָרהאניע, וואורדע נאך דעם שיפקא-פאסע פערזעטצט אונד אנשטאטט זיינער וואורדע שאקיר פאשא צום קאָממאנדאנטען פאָן אָרהאניע ערנאננט. — מאָגע נון דיעזער נייע קאָממאנדאנט פאָן אָרהאניע גליקליכער אלס זיין פאָרגענגער זיין, אונד מאָגע עס איהם אונד מעהעמעד אלי פאשא באלד געלינגען, איינען זיעגרייכען שטרייך געגען דיא רוסען זידוועסטליך פאָן פלעווגא צו בעווערקשטעלליגען, דאמיט דער טאפפערע אָסמאן ניכט צור "איבערגאבע" געצוואונגען ווערדע!

אים שיפקא-פאסע האט זאָנטאג איין העפטיגער קאמפף שטאטטגעפונדען. דיא רוסען בעהויפטען, זיא העטטען אין דיעזעם קאמפפע נור 4 טאָדטע אונד 11 פערוואונדעטע געהאבט, וועהרענד דיא טירקען 400 מאנן אונד איינען גענעראל פערלאָרען העטטען. דיא רוסען אים שיפקא-פאסע האבען פאָן גאבראָווא אים פערשטערקונג ערהאלטען, וועסהאלב אויך דיא טירקען דורך דאס העפטיגע באָמבארדירען דער רוסען 400 מאנן אונד איינען פאשא איינגעביסט האבען.

אין דיעזען טאגען האבען זיך וויעדער אויך דיא מאָנטענעגרינער צו ריהרען אנגעפאנגען. זיא באָמבארדירען דיא טירקישע שטאדט פאָדגאָריצא (אָסטליך פאָן מאָנטענעגראָ) אונד ערשטירמטען אויך שאָן איינע קליינע טירקישע פעסטונג. דיעזע טירקישע בעזאטצונג מוסטע זיך ערגעבען, דיא מאָנטענעגרינער ערהאָבערטען דאבייא 2 קאנאָנען, פיעל פולווער אונד לעבענס-מיטטעל. דיא מייסטען טירקישען ארמעען שטעהען יעטצט אין בולגאריען, וועסהאלב אויך דיא מאָנטענעגרינער אין לעטצטערער צייט לייכט פאָרריקען קאָננען.

מיט אנגסט אונד באנגען זיעהט מאן נאָך איממער יעדעם קאָממענדען טאגע ענטגעגען, יעדער טאג קאנן איינען זיעג אָדער איינע ניעדערלאגע דער טירקען בריגגען. וועגן דיא רוסען זיעגען זאָללטען, דאנן ווערע ערסט איין גראָסער אייראָפעאישער קריעג צו בעפירכטען. ענגלאנד האט בערייטס ערקלערט, דאס עס דעם רוסישען פאָרדרינגען אין דער טירקייא ניכט מעהר גלייכגילטיג צוזעהען ווערדע. נאָך האבען דיא רוסען פלעווגא ניכט אין הענדען, אונד שאָן זינד איהרע וויגשע דיא אללער-שטאָלצעסטען אונד איבערטרייבענסטען. דיא רוסען פערלאנגען: 1) דאס איהגען דיא טירקייא אין אזיען גאנץ ארמעניען מיט דער הויפטשטאדט ערצערום אבטרעטען זאָלל, 2) דאס רומעניען, סערביען אונד מאָנטענעגראָ פאָן דער טירקייא גענצליך אונאבהענגיג זיין אונד נאָך איינען צו-וואכס פאָן דער טירקייא ערהאלטען זאָללען. 3) דאס בולגאריען אונטער רוסישער אָבערהערשאפט שטעהען זאָלל. — נון, דער ענגלישע אויסווערטיגע מיניסטער האט בערייטס דעם רוסישען רייכסקאנצלער צו פערשטעהען געגעבען, דאס ענגלאנד איינע רוסישע בעזעטציגג ארמעניענס ניכט צולאססען ווערדע.

וויא מאן גלייבט, ווירד יעטצט אויף דעם קריעגס-שויפלאטצע אין אזיען פיר לענגערע צייט שטיללשטאנד איינטרעטען. דיא רוסען ווערדען אין דעווע-באיאן לאנגע צוברינגען, נאכדעם זיא דיא איבערצייגונג געוואָנגען, דאס דיא איינגאהמע פאָן ערצערום קיינע זאָ לייכטע זאכע איזט. איבערדיעס געטרייען זיך אויך ניכט דיא רוסען, אין דער אזיאטישען טירקייא וייט פאָרצודרינגען, דא זיא פאָר ענגלאנד פירכטען. — דיא הויפט-אויפמערקזאמקייט איזט יעטצט דאהער נור אויף פלעווגא אין בולגאריען געריכטעט. דיא פערטהיידיגוגג אָסמאן פאשאס אין פלעווגא איזט איינע בעוואונדערונגס-ווירדיגע, זיינער ארמעע קאָננען דיא רוסען נירגענדס נאהע קאָממען, אונד וועגן עס שעפקעט פאשא עבען זאָ גוט פערשטאנדען העטטע, דען ריקען אָסמאן פאשאס צווישען פלעווגא אונד זאָפיא צו שיטצען אונד איהם געהאָריג דיא לעבענס-מיטטעל צוצופיהרען, דאנן העטטען אללע רוסישען אונטערנעהמונגען געגען אָסמאן פאשא ניכטס נוטצען קאָננען. — עס איזט שאדע, דאס יעטצט דיא טעלעגראפישע פערבינדונג מיט פלעווגא גענצליך אבגעשניטטען איזט, זאָ דאס יעטצט פאָן אָסמאן פאשא גאר קיינע נאכריכטען איינטרעפפען קאָננען. ווער ווייס, וויא פיעלע ניטצלאָזע אנגריפפע שאָן דיא רוסען אויף אָסמאן פאשא געמאכט האבען אונד וויא אָפט זיא צוריקגעשלאגען וואורדען. אבער אָסמאן קאנן לײדער קיינע נאכריכט פאָן זיך געבען, דא ער פאָן דען רוסישען בעלאגערערן אומשלאָססען איזט. זעלבסט אים דער אָבען מיטגעטהיילטען רוסישען דעפעשע איזט צו ערזעהען, דאס דיא טירקען ענדליך דאָך דען "גרינען בערג" זידליך פאָן פלעווגא צוריקעראָבערט האבען. מיט גראָסער זעהנזוכט ערוואַרטעט מאן דאהער שאָן דאס פאָרריקען מעהעמעד אלי פאשאס פאָן זאָפיא געגען פלעווגא — דיא ערסטע שלאכט ווירד בייא יאבלאָניצא ערוואַרטעט. פאָרלייפיג בעוועגט זיך יעטצט מעהעמעד אלי פאשא צווישען זאָפיא אונד דער סערבישען גרענצע, אום פאָן היער אים דיא פעראייניגונג דער קריעגס-לוסטיגען סערבען מיט דען רוסען אונד רומענען צו פערהינדערן.

דער נייע צאָלל-טאריף.

וויר האבען עס אונזערען לעזערן בערייטס וויעדערהאָלט ערקלערט, דאס דער צאָלל, וועלכער פיר הערייגגעבראכטע וואארען אן דער גרענצע דעם לאנדעס ענטריכטעט ווערדען מוס, אייגענטליך פאָן יענעם בעצאהלט ווירד, דער דיא וואארע פערברויכט. דיא צאָללע ווערדען פאָן דעם פאבריקאנטען אָדער קויפמאנגע בלאָס פאָרגעשאָססען, דאנן אבער אויף דיא וואארע גערעכנעט, וועלכע נאטירליך אום דען בעטראג דער צאָללע פערטהייערט ווירד. אוים דיעזעם גרונדע בעריהרט דער נייע צאָלל-טאריף יעדע איינצעלנע פאמיליע וויית נעהער, אלס עטווא דיא באנק-פראגע אונד זאָנסטיגע פונקטע דעם נייען אויסגלייכעס.

וויא וויר וויעדערהאָלט הערפאָרגעהאָבען, גיבט עס צווייערלייא צאָללע. דער איינע הייסט: "שוטצ-צאָלל". דיעזער האט דען צוועק, יענע ארטיקעל, דיא אין אונזערער מאָנארכיע פאבריצירט ווערדען, אין שוטץ צו נעהמען געגען דיא אויסלענדישען פאבריקס-ארטיקעל. דיעס געשיעהט עבען דורך דען שוטצ-צאָלל, מיט וועלכעם נור דיא אויסלענדישען פאבריקס-ארטיקעל בעלעגט ווערדען, דא זיא אום דיעזען צאָלל פערטהייערט ווערדען, זאָ קאָננען זיא עבען מיט דען אינלענדישען פאבריקס-ארטיקעלן, וועלכע צאָלל-פרייא זינד, ניכט רעכט קאָנקורירען. דאס אויך דער שוטצ-צאָלל יעדען איינצעלנען בירגער טיעף בעריהרט, ווירד וואָהל יעדער איינזעהען. אָהנע דיעזען צאָלל קאָננטע ער נעמליך פיר זיינען געברויך אויסלענדישע פאבריקס-ארטיקעל ביליג קויפען. דורך איינפיהרונג דעם שוטצ-צאָללעס מוס דערזעלבע יעדאָך ענטוועדער אינלענדישע ארטיקעל קויפען, וועלכע דעסהאלב טהייערער זינד, וויל דען אויסלענדישען פאבריקאנטען דורך איינפיהרונג דעם שוטצ-צאָללעס דיא קאָנקורענץ ערשווערט וואורדע — אָדער ער קויפט וואָהל אויסלענדישע פאבריקס-ארטיקעל, דיא איהם אבער עבען דעסוועגען טהייערער צו שטעהען קאָממען, וויל פיר דיעזעלבען אן דער גרענצע דער שוטצ-צאָלל ענטריכטעט ווערדען מוסטע. — דאס איזט דיא איינע גאטטונג דעם צאָללס. דיא צווייטע גאטטונג הייסט "פינאנצ-צאָלל". דיעזער צאָלל ווירד אויך אויף זאָלכע פערברויכס-ארטיקעל געלעגט, דיא אים אינלאנדע גאר ניכט ערצייגט ווערדען. דער צוועק דיעזעס צאָללס איזט דאהער ניכט, דיא גלייכען אינלענדישען ארטיקעל צו שיטצען, דא זאָלכע גאר ניכט פאָרהאנדען. — דא איזט דיא אבזיכט גאנץ איינפאך: דעם שטאאטע איין נייעס איינקאָממען צו פערשאפפען. עס איזט מיטהין דער פינאנצ-צאָלל אים גרונדע גענאָממען ניכטס אנדערס אלס איינע פערצעהרונגס-שטייער, וואָדורך אללע פערברייכס-מיטטעל נאטירליך פערטהייערט ווערדען.

וויר וואָללען דיעסמאל בלאָס איניגע ארטיקעל הערפאָרהעבען, דיא אים אינלאנדע גאר וועניג ערצייגט ווערדען אונד בלאָס דעסהאלב מיט איינעם האָהען צאָללע בעלעגט ווערדען, דאמיט דער שטאאט איין נייעס איינקאָממען זיך פערשאפפע. בעגיננען וויר מיט דעם קאפפעע. ביזהער וואורדע פיר איין מעטער-צענטנער קאפפעע 16 גול' צאָלל אין זילבער-מינצע בעצאהלט. נאָך דעם נייען טאריפע בעטראָגט דער צאָלל פיר איינען מעטער-צענטנער קאפפעע 24 גולדען אין

דער גראף געזונד אונד ריסטיג. פלאטצליך ערהיעלט ער איינע וואונדע אן דער צונגע. אללע ארצטע אונגארנס אונד דיא בעריהמטעסטען ארצטע אייראפא'ס קאננטען דא ניכט העלפֿען, דא דיעזע וואונדע איין "צונגען-קרעבס" וואר. גראף קאראלי וואר אינדעס ניכט בלאס רייך, זאנדערן אויך איין זעהר שטרעבזאמער מענש. אין זיינער יוגענד בערייזטע ער איטאליען, גריעכענלאנד, עגיפטען, אראביען, דאס הייליגע לאנד, סיריען אונד דיא טירקייא, אום דיא דארטיגען שטאאטס-איינריכטונגען אונד פֿאלקס-זיטטען צו שטודירען. אלס ער היימקעהרטע, וואר ער אין פאליטישער בעציעהונג זעהר טהעטיג אונד אונטערשטיטצטע דאמאלס דיא פאליטיק קאשוטה'ס. צור צייט, אלס קאשוטה זיינען פֿייערליכען איינצוג, אלס גובערנער פֿאן אונגארן, אין פעסט היעלט, איזט גראף קאראלי דער קאלעשע דעם גובערנערס פֿארגעריטטען. דיעס וואר נאטירליך פֿיר קאשוטה איינע בעזאנדערע עהרע אונד דיענטע דאצו, איהם ביים פֿאלקע אום זא גראסערעס פֿערטרויען צו פֿערשאפֿפֿען. נאך בעענדיגונג דעם אונגארישען פֿרייהייטס-קאמפֿפֿעס ווארדען, וויא בעקאננט, דיא פֿארציגליכסטען טהיילנעהמער אן דעמזעלבען היננעריכטעט. געגען דען גראפֿען גיארג קאראלי גאב עס יעדאך קיינע אנדערע קלאגע, אלס דאס דערזעלבע דער קאלעשע דעם גובערנערס קאשוטה פֿאראנגעריטטען. — פֿיר דיעזען "פֿערברעכערישען ריטט" ווארדע גראף קאראלי צו איינער געלד-שטראפֿע פֿאן 150.000 גולדען פֿערארטהיילט, דיא ער דענן אויך זאפֿארט בעצאהלטע. —

נייעסטעס.

דיא הייטע פֿריה היער איינגעטראפֿפֿענען רוסישען דעפעשען וויססען שאן וויעדער פֿאן נייען רוסישען זיעגען זידליך אונד וועסטליך פֿאן פלעווינא צו מעלדען. איינע פעטערסבורגער פריוואט-דעפעשע מעלדעט, דאס דיא רוסען איינע קליינע בעפֿעסטיגטע טירקישע שטעללונג זידליך פֿאן פלעוונא גענאממען האבען אונד דאס דער פֿערזוך דער טירקען, דיא פֿערלארענע שטעללונג וויעדער צוריקצונעהמען, צווייםאל אבגעשלאגען ווארדע. — איינע פעטערסבורגער אמטליכע דעפעשע פֿאם 11-טען נאוועמבער מעלדעט, דאס דיא רוסען אויך שאן דיא טירקישע שטאדט ווראצא (וועסטליך פֿאן פלעוונא) איינגענאממען האבען. ווראצא וואר נור פֿאן 1100 טירקען פֿערטהיידיגט. בייא דער איננאהמע פֿאן ווראצא עראבערטען דיא רוסען 1000 טירקישע וואגען מיט מעהל אונד גערסטע. — איינע קאנסטאנטינאפלער דעפעשע פֿאם 11-טען נאוועמבער מעלדעט, דאס פֿאר פלעוונא איינע נייע גראסע שלאכט בעפֿארשטעהע. — (נון וויר ווינשען אויך יעטצט דען בראווען טירקען איינען גלענצענדען זיעג פֿאר פלעוונא, דענן וויר פֿירכטען זעהר, דאס זיך פלעוונא ניכט לאנגע האלטען ווערדע. אם בעסטען ווערע עס יעטצט, וועגן זיך אסמאן פאשא מיט זיינער ארמעע נאך זאפֿיא דורכשלאגען קאננטע, מעהעמעד אלי פאשא קאננטע היעבייא פֿאן זאפֿיא אויס איהם צו הילפֿע ענטגעגענקאממען — אונד וויר גלייבען אויך, דאס דיעזער פֿאלל הייטע אדער מארגען איינטרעטען ווירד.)

איינע זאעבען אים קאנסטאנטינאפעל איינגעטראפֿפֿענע דעפעשע מעלדעט, דאס איין רוסישער מיליטער-געזאנדטער אין קארס איינגעטראפֿפֿען איזט מיט דעם אנטראגע, דען דארטיגען טירקען איינען פֿרייען אבצוג צו בעוויללינגען, וועגן זיא יעטצט דיא פֿעסטונג קארס דען רוסען איבערגעבען; אבער דיא טירקען אין קארס פֿערווארפֿען דיעזען אנטראג אונד וואללען דיעזע פֿעסטונג ביז אויף דען לעטצטען מאנן פֿערטהיידיגען!

געשעפטסבעריכט

פעסטער פרייזע.

קארן 7,30—7.55 גולדען.

גערסטע פוטטער 7 — 7·25 גולדען. מאלצוואארע 8—8.25 גולדען.

האפֿער 6.40—6.50 גולד.

קוקורוץ 7.70—7,75 גול.

מעהל-פרייזע (פער 100 קילאגראמם זאממט זאק, פֿרייא אב פעסט:) נומ' 0: 23 גולד. 25 קר., נומ' 1 22 גול. 75 קר., נ' 2: 22 גול. — קר., נ' 3: 21 גול.25 קר. נ' 4: 20 גול.60 קר., נ' 5: 19 גול. 60 קר., נ' 6: 18גולד. — קר., נ' 7: 16 גול. — קר., נ' 8: 13 גול. 30 קר., נ' 8½ 11 גולד. — קר., פֿיינע קלייע 4 גול. 60 קר., גראבע קלייע 4 גולד. 50 קר.

הילזענפֿריכטע: ערבסען 9 — 13 גולד. — נייע לינזען 9—14 גול. ראהע הירזע 7—7,30 גול. הירזע-בריין 11½—12גולד. גרויער מאהן 26—27 גול. בלויער 29—31 גול. גראסע ווייסע באהנען 11,25—11.50 גולד. — צווערגעל 12 גול. האנפֿזאמען 10 — 11 גול. לייגזאמען 14½—15 גול. מאהאר-זאמען 9½ גול. וויקען 6 — 6,50 גול. (אללעס פער 100 קילא.)

שפיריטוס נייע מעטהאדע אים קליינען 37½—38 גולד. אלטע-מעטהאדע 38¾ — 39½ גול' פער 10000 ליטער-פערצענט.

שליוואוויטץ באנאטער 35.35 — 56,50 גולדען, — טרעבער דורכצוג 24,75 — 28.25 גול. (אללעס פער העקטאליטער.)

ערד-עפפֿעל פרימא פער 100 קילאגראמם 2,20—2.40 גולדען. —

קיממעל 40—42 גולד.

ריבאל דאפפעלט-ראפֿפֿינירטעס 50 גול. פער 100 קילאגראמם. —

וויינשטיין 53,50—66 גול. —

אונשליטט (חלב) 53½—54½ גול.

צוועטשקעז. באסנישע פֿאס-וואארע 37,50 — 38 גולדען. —

צוועטשקענמוס (לעקוואר) 25-28 גול.

האניג. גוט געלייטערט 37½—40 גולד. וואקס-האניג 35½ גולד.—

וואכס ראזענייער 148—149 גולד.

קלעעזאמען אונגארישע לוצערנע 60—62 גולד. ראטה-קלעע באנאטער 56 גולד. פער 100 קילא.

ניססע האזעל-ניססע 10—11גולד. גראסע ניססע 19 — 24 גולד.

פאפריקא אלטע פֿיינע 50—80 גולד.

כנאפפערן אונגארישע פרימא וואארע 23 — 23½ גולד.—

פעטראלעאום 21½—21¾ גולד.

הייטע, וויר נאטירען: פער 100 ק' אונגארישע קוה-הייטע 98 — 105 גול. אכסענהייטע טראקענע 110 — 112 גול. קאלב-פעללע שטאדט-וואארע אהנע קאפפע 2½—3 קילא 205-.212גולד.- מיט קאפפען 3—3½ קילא 150—155גול.

לעדער, פפונדהייטע 22—25-קילא 180—185 גול. איינמאל פערזעטצטע טערצען פֿאן 14—15-קילא 180—182 גולד., צווייםאל פערזעטצטע טערצען 15—17 קילא' 178—180 גול. דרייםאל פערזעטצטע טערצען פֿאן 19—20 קילא 180 — 184 גולד. —

קאלבלעדער, נעצאנענע 355 — 370 גולדען פער 100 קילא.

וויענער פרייזע.

שפיריטוס 36·75 גולד. צו 10·000 ליטער-פערצענט. —

ריבאל 47½—48 גולדען. פער 100 קילא.

רעפס באנאטער פער נאוועמבער 18—18½ גול. קאהל פער דעצעמבער 19—19.50 גול.

ווייצען, פערקויפט ווארדען 20000 מעטערצענטנער פרייזע באנאטער 79—80-קילא' 12.10—12,20 גולד' פער מעטערצטר. —

קארן, אונגארישער 71—73-קילאגראמם 8·40—8·50 גולד' פער מעטער-צטר.

האפֿער אונגארישער 7.10 — 7,20 גולדען פער מעטער-צענטנער.

גערסטע 8.·0—9,60 גולד.

קוקורוץ פער מעטערצטר. 8.50—8,60 גולד.

קארן-מעהל, נ' 1: 16½—18 גול., נ' 2, 13½ - 15 גולדען פער מעטער-צטר.

ווייצען-מעהל, נ' 0: 24—25 גולד., נ' 1, 23—24 גול., נ' 2: 21—22גול. נ' 3: 19—20גולדען אללעס פער מעטער צטר.

הילזענפֿריכטע: לינזען 15—20 גולדען, ערבסען 14 — 17 גולד. באהנען 12—13 גול. היידען 9—9½ גולד. (אללעס פער 100 קילא.)

ראטטא-ציעהונג פֿאם 10-טען נאוועמבער 1877.

טעמעשוואר 50 14 87 90 65

וויען 57 69 18 16 32

גראץ 82 45 36 61 26

פֿעראנטווארטליכער רעדאקטער: מאיר בר"י רייז.

פֿרוכט- אונד מעהל-פרייז-טאבעללע.

פֿריכטע		קוואליטעט פער העקטאל.	פער 100 קילאגר.
ווייצען	נייער באנאטער	—	—.— — —.—
"	"	75	9.90—10.—
"	"	76	10.10—10.25
"	"	77	10.45—10.60
"	"	78	10.75—10.85
"	"	79	10.95—11.05
"	"	80	11.10—11.20
"	טהייס	—	— — — —.—
"	"	75	10.15—10.40
"	"	76	10.45—11.60
"	"	77	11.80—10.95
"	"	78	11.05—11.10
"	"	79	11.25—11.30
"	"	80	11.46—11.50
"	פעסטער באדען	—	—.— — —.—
"	"	75	9.90—10.—
"	"	76	10.10—10.20
"	"	77	10.25—10.30
"	"	78	10.35—10.40
"	"	79	10.45—10.60
"	"	80	10.65—10.75
"	וויסענבורגער	—	—.— — —.—
"	"	75	10.05—10.30
"	"	76	10.35—10.50
"	"	77	10.70—10.85
"	"	78	10.95—11.10
"	"	79	11.15—11.20

פֿריכטע	קוואליטעט פער העקטאל.	פער 100 קילאגר.
קארן	72	7.60—7.30
גערסטע מאלץ	62	8.75—7.75
גערסטע פוטטער	62	7.30—7.15
האפֿער	41	6.70—6.60
קוקורוץ באנאטער		7.75—7.70
אנדערער	73	7.70—7.65
הירזע		6.50—6.25

		פער 100 קילאגר.
ווייצען	פער אקטאבער	—.—
	.	— —
	פֿריהיאהר	10.70
קוקורוץ	.	7.15
גערסטע		— —
האפֿער	פֿריה-יאהר	6.85—
.	.	—.—
רעפס	.	—.—

באללען-מעהל		קר. פֿל.
נומער	0	23 25
"	1	22 75
"	2	22 —
"	3	21 25
"	4	20 60
"	5	19 60
"	6	18 —
"	7	16 —
"	8	13 30
"	8½	11 —
שפיריטוס: אלטע	פעטערער ראפינירטער	37.—
נייע	. פראמפטער	35.50

קורז-טאבעללע פֿאם 10. נאוועמבער

געלד-קורז	קר. פֿל.
זילבער-אגיא	106 35
דוקאטען	5 67
קפעררייך-אונגארישעס 8 גולדען גאלד-שטיק (20 פראנקס)	9 58
נאפאלעאנדאר	9 58
דייטשע רייכסבאנקנאטען	58 80
20 מארקשטיקע	11 75
פאפיער רובעל	1 21

לאזע.	קר. פֿל.
1839-ער ראטשילד-לאזע גאנצע	302 —
דעטטא פֿינפֿטעל	302 —
1854-ער 4 פערצענטיגע שטאאטס-לאזע	107 25
1860-ער גאנצע	112 75
דעטטא פֿינפֿטעל	121 75
1864-ער לאזע צו 100 גולדען	137 75
דעטטא 50	137 25
דאנא רעגולירונגס	25 —
טירקען-לאזע	14 70
קרעדיט-לאזע	163 25
קלארי-לאזע צו 40 גולדען	28 50
דאנוי-דאמפפשיפפ-פאהרט-לאזע	91 50
אינסבריקער לאזע	17 —
קעגלעוויטש צו 10 גולדען	12 75
קראקויער 20	14 50
אפנער 40	28 75
סאלם 40	27 —
רודאלפס-לאזע 10	13 50
פאלפֿי-לאזע 40	39 75

לאזע.	קר. פֿל.
זאלצבורגער לאזע צו 20 גולדען	15 —
סט. גענאיס 40	29 —
סטאניסלויער 20	20 50
טריעסטער 100	120 —
דעטטא 50	60 —
וואלדשטיין 20	22 —
ווינדישגרעטצער 20	27 75
אונגארישע פרעמיען-לאזע צו 100 גולד.	78 75
דעטטא צו 50 גולדען	78 50
וויענער לאזע	90 —

ווערטה-פאפיערע.	קר. פֿל.
אונגארישע גרונדענטלאסטונגען	78 —
טעמעשוואר-באנאטער	77 75
זיעבענבירגישע	75 25
גאליציש	86 —
בוקאווינער	82 —
אונגארישע אייזענבאהן-אנלעהען	97 50
וויינצעהענט-אבלעזונגס-אבליגאציאנען	76 50
פפאנדבריעפע דער אונגארישען באדענקרעדיט צו 5 איינהאלב פראצענט	92 50
דער אונגארישען היפאטעקען באנק צו 5 איינהאלב פראצענט	79 50
דער אונגארישען אללגעמיינען באדענקרעדיט-אנשטאלט צו 5 איינהאלב פראצענט	—
דעטטא צו 6 פראצענט	— —
דער פעסטער קאממערציאל-באנק	89 50

Eigenthümer u. verantwortlicher Redakteur M. REIS

Budapest, 1877. Druck v. M. Burian, Marokkanerhof.

וואהרהאפט! בייא זאָלכעם שטאנדע דער דינגע מוס מאן אן דעם פאָרטבעשטעהען דער טירקייא ליידער ווירקליך פערצווייפעלן!

* (דער קאָניג אונד דער בויער.) פאָר איניגען טאגען וואר זיינע מאיעסטעט דער קאָניג אויף דער פיכס-יאגד אונד פערלאָר זיך אים שנעללען רייטען פאָן דער יאגד-געזעללשאפט. אום דיעזעלבע וויעדער אויפצופינדען, ערזוכטע ער איינען בייער אוים פאָטה אים דיא נאָטהיגע אויסקונפט איבער דיא ריכטונג דעם וועגעס. דער בויער ערטהיילטע דעם קאָניגע דיא נאָטהיגע אויסקונפט. דא דיעזער בייער אים יאהרע 1848 האָנוועד וואר אונד איבערדיעס דער מיינונג וואר, ער האבע עס היער מיט איינעם איינפאכען באראָן אָדער גראפען צו טהון, זוכטע ער מיט דעמזעלבען איין געשפרעך אנצוקניפפען. דער בויער זאגטע: איך ביטטע אייערע גנאדען, איזט עס ווירקליך וואהר, דאס דיא טירקען זאָלכע שלעגע בעקאָממען, זייטדעם וויר אין אונגארן פיר איהרע זיעגע "בעלייכטעט" האבען? איך וויים, דאס דיא באָזען רוסען אייך אונס אונגארן היעריבער צירנען. אויך איך האבע געגען דיא רוסען געקעמפפט, אלס זיא וועהרענד דעם אונגארישען פרייהייטס-קאמפפעס צו אונס העריין געקאָממען. וועהרענד איך אבער אויף דעם שלאכטפעלדע וואר, קאמען אנדערע רוסען אינס דאָרף, דיא מיר אללע קירביססע אונד גורקען אים גארטען ראָה אונד מיט דען שאלען, דען שוויינען גלייך, ציזאממענגעפרעססען האבען. אך! ווענן איך נור נאָך איינמאל דיעזען פערפליכטען רוסען אינס איגע זעהען קאָננטע! איך בין שאָן אלט. אללײן גערנע ווירדע איך מיין אלטעס שווערט הערפאָרנעהמען, ווענן נור אונזער קאָניג אונס דען טירקען צו הילפע שיקען וואָללטע!..." דער קאָניג לעכעלטע איבער דיעזע הערצענס-ערגיעסונגען איינעס אלטען האָנוועדס אונד דריקטע איהם איינען דוקאטען אין דיא האנד. זיינע מאיעסטעט טראף קורץ דארויף מיט דער יאגד-געזעללשאפט וויעדער ציזאממען אונד טהיילטע דערזעלבען דיא "האָהע פאָליטיק" מיט, דיא ער עבען פאָן איינעם בייערן צו האָרען בעקאם. דער בייער יעדאָך ציגטע אין פאָטה פריידיג דען דוקאטען העריום, דען ער פיר "זיינע פאָליטיק" פאָן איינעם "האָהען העררן" ערהאלטען האבע! —

* (דיא אונשולד קאָממט אן דען טאג.) אוים ווארא‍נגאָ ווירד אונס פאָלגענדעס געמעלדעט: דיעזער טאגע וואורדע איינעם היעזיגען כריסטליכען בירגער דיא סוממע פאָן 845 גילדען געשטאָהלען. דער פערדאכט פיעל אויף איינען היעזיגען יודען, דער אלס געאכטעטער בראווער מאנן בעקאננט איזט. אונד ווארויף גרינדעטע זיך דיעזער פערדאכט? ווייל דער בעשטאָהלענע כריסט בייא דעמזעלבען פריהער איינינע הונדערט גולדען געוועכסעלט. אין דער גאנצען יידישען געמיינדע, וואָ מאן פאָן דער אונשילד דעס בעטרעפפענדען יודען איבערציינגט וואר, ערהערשטע נון איינע גערעכטע אויפרעגונג. דאָך אללי דאס ניטצטע ניכטס. דער יודע וואורדע דעם בלאָסען פערדאכטעס וועגען איינגעצאָגען. ערסט נאָך 24 שטונדען וואורדע דערזעלבע, דא דיא געריכטליכע אונטערזוכונג געגען דענזעלבען קיינען אנהאלטס-פונקט פינדען קאָננטע, וויעדער אויף פרייען פוס געזעטצט. פרייליך איזט דער פערדאכט היעדורך נאָך אימטער ניכט געשוואונדען. ערסט נאָך מעהרערען טאגען געלאנג עס יעדאָך, דען ווירקליכען דיעב צו ערווישען. עס וואר דיעס איין כריסטליכער הירשנער-געזעללע, דער מיט הילפע איינער טעלעגראפישען אנציינגע בייא דער באהן אין ניערדיהאז פערהאפטעט וואורדע. בייא דעם דיעבע וואורדען נור נאָך 255 גילדען פאָרגעפונדען. יעטצט ערסט איזט דער יודע פאָן יעדעם פערדאכטע פרייא. דא זיעהט מאן, דאס דיא אונשולד דאָך ענדליך אן דען טאג קאָממט!

* (דער רייכסטע גראף — הונגערס געשטאָרבען!) וויא וויר בערייטס מיטגעטהיילט, איזט גראף קאראָלי אן איינעם ציגנען-קרעבסע געשטאָרבען. איין אונגארישעס בלאטט ערצעהלט נון היעריבער פאָלגענדעס: פאָר פיעלען יאהרען בעפאנד זיך גראף געאָרג קאראָלי מיט זיינעם זאָהנע יוליאוס אין טשאָרנוי. זיא גינגען אים פרייען שפאצירען, וויא איינע ארמע ציגיינערין מיט איהרעם קינדע זאס אונד — בעטטעלטע. גראף קאראָלי רייכטע דער ציגיינערין איינע גאבע. דיעזע יעדאָך ערזוכטע איהן, ער מאָכטע זיך פאָן איהר "דיא צוקונפט" פראָפעציייען לאססען. גראף קאראָלי לעכעלטע אונד זאגטע: "גוט! אלזאָ שלאגע מיר דיינע קארטען אויף!" דיא ציגיינערין ערווידערטע יעדאָך: "ניין, גנעדיגער העדר, איך שלאגע קיינע קארטען אויף, איך בין יא קיינע בעטריגערין. ציגען זיא מיר ליעבער איהרע האנד! איך ווערדע אוים דען פערשיעדענען ליניען אן דער אינגערען פלעכע איהרער האנד אללעס מיט גענויאיגקייט פראָפעציייען, דא אללע געהיימניססע דער צוקונפט איינעס מענשען אין דיעזען ליניען פערציכנעט זינד!" גראף קאראָלי רייכטע דער פרויא אים ניגיערדע זיינע האנד. דיעזע בעטראכטעטע דיא איינצעלנען ליניען אן דער אינגערען פלעכע זעהר גענויא, זייפצטע טיעף אויף — אונד בליעב שטומם! — גראף קאראָלי וואורדע נונמעהר נאָך ניגיעריגער, ער רייכטע דער ציגיינערין איינען דוקאטען, אום איהר היעדורך דיא צונגע צו לאָזען. דיא ציגיינערין האטטע נאטירליך ניכט קראפט גענוג, איינען דוקאטען צוריקצו-ווייזען! זיא נאהם דאהער דענזעלבען אונד זאגטע: "איך בעדויערע זעהר, גנעדיגער העדר, דאס איך איהנען איינע זעהר טרויריגע פראָפעציייאונג זאגען מוס. איך האבע אוים דען ליניען איהרער האנד הערויסגעלעזען, דאס זיא, גנעדיגער העדר, הונגערס שטערבען ווערדען!" — גראף קאראָלי לאכטע לויט אויף אונד זעטצטע מיט זיינעם זאָהנע זיינען שפאציער-גאנג פאָרט. דא גראף קאראָלי, וויא בעקאננט, דער רייכסטע מאנן אונגארנס וואר, מוסטע איהם דיא פראָפעציייאונג, דאס ער הונגערס שטערבען ווערדע, זעהר לעכערליך פאָרקאָממען. אלס ער נון אם ציגנען-קרעבסע ערקראנקטע, דא קאָננטע ער טעגליך וועניגער שפייזען צו זיך נעהמען. קורץ פאָר זיינעם טאָדע וואר איהם דאס שלוקען ניכט מעהר מאָגליך. זיין זאָהן יוליאוס זאס טרויריג אם קראנקען-לאגער. דא פערלאנגטע דער בערייטס האלב-טאָדטע גראף שרייב-צייג. ער שריעב זאָדאנן בלאָס דיא וועניגען וואָרטע: "יוליאוס! דענקסט דוא נאָך אן יענע ציגיינערין פאָן טשאָרנוי? איהרע פראָפעציייאונג איזט אין ערפיללונג געגאנגען. אין פאָלגע דעם ציגנען-קרעבסעס קאנן איך קיינע שפייזע צו מיר נעהמען אונד שטערבע אויך ווירקליך הונגערס." — קורץ דארויף געהאָרטע גראף קאראָלי ניכט מעהר צו דען לעבענדען. — דיעזע ערצעהלונג איזט אום זאָ אינטערעססאנטער, אלס בעקאננטליך אויך אין מאנכען קליינען ספרים פאָן "חכמת היד" געשפראָכען ווירד. אויך דא ווירד בעהויפטעט, דאס מאן אוים דען ליניען אן דער אינגערען פלעכע דער האנד דיא צוקונפט פראָפעציייען קאנן. דאס מערקווירדיגע היעבייא איזט דאהער פאָרציגליך, וואָהער איינע ציגיינערין זאָלכע טיעפע געהיימניססע וויססען קאָננטע!

* (איינע פרינצעססין, דיא זיך אין איינען יודען פערליעבט.) איין וויענער בלאטט, דיא "דייטשע ציטונג" בריגנט פאָלגענדע מערקווירדיגע נאכריכט. דיעזער טאגע ווירד דיא פראנצאָזישע פרינצעססין פערזיני מיט העררן יאָזעף פריעדמאנן אוים פראג געטרויט ווערדען. העדר פריעדמאנן וואר פריהער האָפפען-הענדלער אונד זאָלל איין זעהר היבשער מאנן זיין. דיא פרינצעססין פערליעבטע זיך אין דענזעלבען אויף איינער רייזע. היעמיט איזט אבער דיא געשיכטע נאָך ניכט צו

מענדל גבור בעפאנדען זיך געמליך ניכט אים בית המדרש בייא "חצות". מענדל האטטע געמליך קיינע געדולד אין דער קהלה. ער בעגאב זיך דאהער אים פעראיינע מיט זאלמע אן דאס אופער דער ווייכסעל. וואָ זיא ביידע שטומם נעבען איינאנדער אויף אונד אב גינגען. פלאָטצליך פערנאהמען זיא דיא קלאנג-טאָנע אוים דעם בית המדרש. דא בעריהרטע זאלמע דען ארם מענדל'ס אונד זאגטע ציטטערנד: "קאָמם, מענדל, לאס אונס דא ניעדערזעטצען אויף דען שטיין, דאמיט אויך וויר "חצות" מאכען, דאמיט גאָטט, געלאָבט זייא ער, היילען מאָגע דיינע טרויריגקייט אונטער אללען טרויערנדען אין איזראעל!"

ביידע זעטצטען זיך אונד בעטעטען. — ענדליך טראט איינע שטיללע איין. זאלמע בעריהרטע וויעדער דען ארם זיינעס פריינדעס אונד זאגטע: "מענדל, קאָננסט דוא מיר ניכט זאגען, וואס מיט דיר איזט, דאס דוא זאָ טרויריג ביזט?"

"מענדל שיטטעלטע דען קאָפף אונד זאגטע: "פערציהט מיר, איך קאנן ניכט!"

נאָך וועניגען מינוטען פראגטע דער בעזאָרגטע זאלמע וויעדער: "מענדל, קאָננסט דוא וועניגסטענס דעם ראבבינער זאגען, וואס דיין נשמה בעדריקט?"

מענדל זייפצטע שווער אויף אונד ערווידערטע: "איך קאנן ניכט, גוטער ר' זאלמע, גלויבעט מיר דאָך, איך קאנן ניכט!"

זאלמע פאלטעטע פאָר אינגערער בעוועגונג דיא הענדע אונד זאגטע פאסט ציטטערנד: "מענדל, מענדל! דוא גלויבסט דאָך אן אונזערן גוטען גאָטט! — ווארום שיטטעסט דוא פאָר איהם דיין שווער בעטריבטעס הערץ ניכט אוים? גאָטט מאכט יא וואונדער, אבער ער היילט זיא אויך וויעדער!"

מענדל בליקטע יעטצט צום הימטעל אונד זאגטע זייפצענד: "גאָטט, דוא געלאָבטער, דוא וויססט יא, דיר איזט דיא וואונדע מיינעס הערצענס בעקאננט, קאָננסט דוא דען שיקען איינע הילפע פיר מיין געבראָכענעס הערץ?"

נון בעגאנן זאלמע וויעדער מיט טיעפסטער איניגקייט אונד זאגטע:

"מענדל, מענדל! פערזינדיגע דיך דאָך ניכט! דוא צווייפעלסט נאָך דאראן, אָב דער אָבען דיר העלפען קאנן! וויסט דוא דען ניכט, דאס נור בייא איהם איזט דיא הילפע? שטעהט דען ניכט געשריעבען: האָפפע אויף דען עווינען גאָטט אונד פערטרויע אויף איהן, דענן ער טהוט אללעס, וואס דיר גוט איזט! יא, מענדל, ווענן דוא ניכט מיט מיר, אונד אויך ניכט מיט דעם ראבבינער רעדען קאָננסט, זאָ ערגיעסע דיין הערץ דאָך פאָר דעם ליעבען גאָטט! מענדל, דוא וויסט זעהען, ער ווירד דיר העלפען!..."

ביידע זאסען נון שטילל. — אים בית המדרש וואר דאס "חצות" זאָגען בעענדעט. אין הערצ-ערשיטטערנדעם טאָנע ערקלאנג דאס געבעט: "פיהרע אונס צוריק, עווינער, צו דיר, דאס וויר וויעדערקעהרען, פערייגנע אונזערע טאגע וויא עהעדעם!" — — —

אין דיא וואָהנונג דער בלינדר מלכה וואורדע דיעס הייסע געבעט היניינגעהאָרט. דיא פראָממע פרויא שפראך דאס ריהרענדע געבעט לייזע מיט, דאנן זאגטע זיא צו איהרער ענקעלין: "האָרסט דוא, הענדעלע, וואס איך דיר זאגען ווערדע. דאס "חצות" איזט דיעסמאל אים "בית המדרש" זעהר פייערליך אבגעהאלטען וואָרדען. וויר האָבען יא דאס יאממערן אונד בעטען ביז היעהער דייטליך געהאָרט. דוא ווייסט יא, דער גרונד היעפאָן איזט דער טרויריגע פאלל מיט מענדל גבור. דיעזעס עראייגניס ליעס אין דער גאנצען "קהלה" דען דרוק דעס הארטען "גלות" דאָפפעלט שמערצליך עמפפינדען. איך פערשטעהע עס דאהער ניכט: ווארום איך ניכט בעמערקט, דאס אויך "מענדל גבור" צום "חצות-מאכען" אין "בית המדרש" געגאנגען! איך קעננע יא גענויא דיינען "טריטט"; איך העטטע עס יא בעמערקט, ווענן ער צו "חצות" געגאנגען אָדער אבער נאָך "חצות" היימגעקעהרט ווערע!" —

הענדעלע זאגטע מיט ציטטערנדער שטיממע, דיא דען קאמפף אין איהרעם אינגערן לייכט זעלבסט דער בלינדען מלכה פערראטהען קאָננטע: "איך מיינע, טהייערע גראָס-מוטטער, דאס מענדל זיך שעמט דורך דיא גאססע אונטער דיא לייטע צו געהען, דאמיט זיא קיין מיטלייד מיט איהם האבען. מענדל גבור איזט וואָהל ארם, אבער ער האט אין זיינעם הערצען פיעל ערלעס, פיעל ווירדעפאָללעס, ער האט איין שטרעבען..."

אונד דאס יונגע מעדכען האט ווירקליך ערראטהען, וואס אין דעם אינגערן מענדלס פאָרגעהט: זיא וואוסטע, דאס ער איין "שטרעבען" האבע. וואָרין דיעזעס שטרעבען בעשטעהע, דאפאָן מאג זיא וואָהל נור איינע דונקלע אהנונג געהאבט האבען. אבער זאָ פיעל וואר איהר געוויס, דאס מענדל ניכט אונטער דיא לייטע געהען מאג, אום ניכט איין געגענשטאנד דעס "מיטליידס" צו זיין.

(פאָרטזעטצונג פאָלגט.)

גאָלד. נימםט מאן דא אין אנבעטראכט, דאס דער בירגער זיינען קאפּפּע ניכט מיט זילבער אונד ניכט מיט גאָלד, זאָנדערן מיט פאפיער-געלד בעצאהלט, זאָ קאָממט איהם דער צאָלל, דעם אשיאָ װעגען, נאָך האָהער צו שטעהען. געני בערעכנעט, מוס דער פערברויכער אין דיעזער וױיזע דורך דיא ערהאָהונג דעם צאָלל-טאריפּס דען קאפּפּע פער קילאָגראמם איט 24-קרייצער טהייערער בעצאהלען! —

בעטראכטען וױר נון דאס פעטראָלעאום! ביזהער עקסיסטירטע פיר דיעזען ארטיקעל, דער וואָהל אויך אים אינלאנדע ערציינט ווירד, אויסער דעם פינאנצ-צאָלל אויך איין שוטצ-צאָלל. לעטצטערער צאָלל בעטרוג יעדאָך בלאָס 1 גולדען 60 קר' פער מעטער-צענטנער. נאך דעם נייען צאָלל-טאריף ווירד דערזעלבע אין פאפיער-געלד אונגעפעהר 9 גולדען 60 קר' בעטראגען! אים איינצעלפערקויף מאכט דיעס אונגעפעהר 10 קר' פער קילאָגראמם אוים! — זעהען וױר נון דען פינאַצאָלל! דיעזער בעטרוג ביזהער 2 גולדען פער מעטער-צענטנער אין זילבער. נאך דעם נייען טאריפע ווירד דערזעלבע יעדאָך 4 גולדען אין גאָלד בעטראגען. דא צווישען זילבער אונד גאָלד איין בעדייטענדעס אשיאָ פאָרהאנדען, זאָ קאנן מאן אננעהמען, דאס דיא צאָלל-ערהאָהונג ניכט וועניגער אלס 2 גולדען 70 קר' פער מעטער-צענטנער אויסמאכט! — דער צאָלל-טאריף וואורדע אויך ביים טהעע אום 2 גולדען פער מעטער-צענטנער ערהאָהט. גאנץ זאָ געשאה דיעס מיט דעם רייז, דען געווירצען, קורץ מיט א ל ל ע ן פערברויכס-ארטיקעלן! —

נון, ווירד עס יעדעם קלאר זיין, דאס דער נייע צאָלל-טאריף איינע זעהר עמפּפינדליכע פערטהייערונג אללער לעבענס-ארטיקעל צור פאָלגע האט. דא ווערדען דיא ווירקונגען צווייערלייא זיין. דיא בעמיטטעלטע קלאססע דער בירגער ווירד זיך דעסהאלב קיינע ערשפּארונגען אויפערלעגען. זיא ווירד דיא צים לעבען נאָטהיגען ארטיקעל, טראָטץ איהרער פערטהייערונג דורך דען צאָלל, אין זאָלכעם מאסע וויא פריהער קויפען אונד פערברויכען. זיא דירפטע דיעס זאָלאנגע טהון, אלס זיא ניכט איינזיעהט, וויא זעהר דיא האָהען צאָללע אן איהרעם פערמאָגען פרעססען אונד איינע אללגעמיינע פעראַרמונג הערביפיהרען. דיא אָרמערע פאָלקס-קלאססע ווירד זיך נאטירליך זאָפאָרט בעשרענקונגען אויפערלעגען מיססען. מאן ווירד ווירקליך וועניגער קאפּפע, וועניגער טהעע, וועניגער פלייש אונד אויך וועניגער פעטראָלעאום פערברויכען. עס פראגט זיך נינמעהר: אָב דער שטאאט דורך דיעזע האָהען צאָללע ווירקליך געווינגען ווערדע. אונס וויללט עס שיינען, דאס דער שטאאט היעביא עהער פערליערן אלס געווינגען קאָננע. וויא געזאגט, דיא בעמיטטעלטע קלאססע ווירד פאָרלייפיג אללע צים לעבען נאָטהיגען ארטיקעל, טראָטץ דער האָהען צאָללע, אין גלייכעם מאסע וויא פריהער קייפען אונד פערברויכען. דא ווירד דער שטאאט אללענפאללס פאָרלייפיג איינען ניטצען פיהלען. נון ווירד אבער דיא אללגעמיינע פעראַרמונג פאָלגען. אויך דיא פריהער בעמיטטעלטע קלאססע ווירד זיך אין איהרעם גענוססע בעשרענקונגען אויפערלעגען מיססען. דיא צאָללע ווערדען אין פאָלגע דעססען אימםער וועניגער איינטראגען. איבערדיעס ווירד דער שטאאט אויך אנדערע שטייערן ניכט איינטרייבען קאָננען, זאָבאלד דיא בעפאָלקערונג דורך דיא אללגעמיינע פעראַרמונג מעהר קיינע שטייערן צאהלען קאנן. פריליך! בעטרעפּפּס דער יעטצט בעמיטטעלטען קלאססע ווירד דער שטאאט ערסט שפּעטער דען שאדען עמפּפינדען, דען ער זיך דורך דיא ערהאָהונג דער צאָללע זעלבסט צוגעפינגט. וויר זאגען: ערסט שפּעטער, דא דיא אם פערמאָגען דער בירגער צעהרענדען האָהען צאָללע ערסט נאך יאהרען דיא אללגעמיינע פעראַרמונג אונד דיא שטייערצאהלונגס-אונפעהיגקייט צור פאָלגע האבען דירפטען. אנדערס ביא דער אָרמערען פאָלקס-קלאססע, וועלכע זיך אים פערברויכע דער פערשיעדענען לעבענס-ארטיקעלן זאָגלייך איינשרענקען ווירד מיססען. דא ווירד עס זיך גלייך צייגען, דאס דיא ערהאָהונג דער צאָללע דאס איינקאָממען דעם שטאאטעס ניכט פערמעהרט, זאָנדערן פערמינדערט!

דיא רייכסטאגס-דעפּוטירטען ווירדען דאהער זעהר גוט טהון, דען נייען צאָלל-טאריף אום זאָ נאכדריקליכער צו פערווערפען, אלס דערזעלבע ניכט בלאָס דיא איינצעלנען בירגער, זאָנדערן אויך דען שטאאט זעלבסט זעהר עמפּפינדליך שעדיגט!

פערשיעדענע נייאינקייטען.

* (דיא ווירדען אין קאָנסטאנטינאָפּעל) נעהמען טעגליך צו. זאָ ווירד אים דער טירקישען הויפּטשטאדט פאָם 10-טען דיעזעס פאָלגענדעס טעלעגראפּירט: דיעזער טאגע ווארען היער „פלאקאטע" אנגעשלאגען. אין דיעזען וואורדע דאס פאָלק צור ערמאָרדונג דאמאד פאשא'ס אויפגעפאָרדערט, וויל ער בעמיהט איזט, דעם קריעגע איין ענדע צו מאכען אונד דיא טירקייא אן רוסלאנד אויסצוליעפערן. דאמאד פאשא זיינערזייטס בעשולדיגט וויעדער דען געשטירצטען סולטאן מוראד, דאס ער איינע פערשוואָרונג געגען דאס לעבען דעם געגענווערטיגען סולטאנס אנגעשטיפטעט האבע, אום זעלבסט וויעדער אויף דען טהראָן געלאנגען צו קאָננען. דער סולטאן ליעס אין פאָלגע דעססען זיינען אונגליקליכען ברודער אוים זיינעם פאלאסטע טשעראגאן נאך איינעם פעסטערן אייפענטהאלטס-אָרטע בריינגען, וואָ ער איהן אלס „שטאאטס-געפאנגענען" שטרענגע בעוואכען לאָסט. היעביא וואורדען 40 דיענער דעם אונגליקליכען מוראד, דיא זיך דער וועגפיהרונג איהרעס העררן ענטגעגענזעטצטען, געטאָדטעט. מאן האָלט דאפיר, דאס מוראד אים געהיימען ווירד ערמאָרדעט ווערדען. אָב דיעס דורך איינע „שעערע" אָדער דורך „גיפט" ערפאָלגען ווערדע, דירפטע מאן אלסבאלד האָרען. אין דען לעטצטען טאגען וואָללטע יעמאנד דען דאמאד פאשא פערגיפטען. נור דען שנעלל הערביגערופענען אָרצטען איזט עס געלונגען, דעססען לעבען דורך „געגענ-גיפט" צו רעטטען. דא דער פערדאכט אייפטייכטע, דאס איין אנהענגער דעם פערבאננטען מידהאט פאשא דיא פערגיפטונג דעם דאמאד פאשא פערזוכטע, וואורדען אללע פריינדע מידהאט'ס פאָרלייפיג אין דען קערקער געוואָרפען. אונטער זאָלכען פערהעלטניססען איזט עס נור נאטירליך, וועגן אין קאָנסטאנטינאָפּעל דיא אייפרעגונג איינע אונגעהייער גראָסע איזט. דיעזע אייפרעגונג ווירד אבער נאָך בעדייטענד געשטייגערט דורך — איינען טרוים! עס ווירד נעמליך אונטער דיא בעפאָלקערונג דיא נאכריכט פערברייטעט, דאס דער פראָפעט מאָהאממעד דעם סולטאן אים טרוימע ערשיענען זייא אונד איהם אנגעראטהען האבע, מיט רוסלאנד איינען פריעדען אבצושליעסען! דיא לייטע, וועלכע איבערצייגט זינד, דאס דאמאד פאשא, דער זיינען שוואגער דען סולטאן בעהערשט, זאָ אייפערפאָלל פיר דען פריעדען מיט רוסלאנד ארבייטעט, זאגען נון: „אונזער סולטאן איזט צו פיעל צו דענקען; ער לאָסט אלזאָ דען דאמאד פיר זיך דענקען, דער איהן צו איינעם פריעדענס-שלוססע אנאייפערט. נון זעהען וויר אבער, דאס אונזער סולטאן זעלבסט צו טרייםען צו פיעל איזט. דאמאד פאשא, דער נון פיר איהן אויך טריימען מוס, רעדעט איהם איין, דאס דער פראָפעט מאָהאממעד ערשיענען זייא אונד דען אבשלוס איינעס פריעדענס מיט רוסלאנד ווינשע!" זאָ דענקען דיא קלוגערען לייטע אין קאָנסטאנטינאָפּעל. דאס דוממע פאָלק גלויבט יעדאָך אללעס אונד איזט בערייט, אללע ביזהעריגע פאָליטיק ביים פענסטער הינויסצוווערפען אונד צוואר בלאָס איינעס ט ר ו י מ ע ס וועגען, דען פיעללייכט ניעמאנד געהאבט, זאָנדערן ווירקליך פאָן דאמאד פאשא בלאָס ערדיכטעט וואורדע. —

פאָלליעטאָן.

מ ע נ ד ל ג ב ו ר.

(5-טע פאָרטזעטצונג.)

פריהער נאָך אלס דער וואכטמייסטער, דער קלעזמער אונד מענדל גבור, בעפאנד זיך יעדאָך דער „קלוגע האהן" אין דער אמטס-שטובע דעם שטאדט-הויזעס, דא דיעזער איינפאך דורכ'ס פענסטער פלאָג, אונד צוואר דירעקט אויף דען שאנדארם. דען ער פאסט דיא אויגען אויס-קראטצטע. דער שאנדארם פערזעטצטע דעם האהן איינען העפטיגען שלאג. אין דיעזעם אויגענבליקע טראט אבער אויך דער וואכטמייסטער דורך דיא טהיר אין דיא אמטס-שטובע. איין ערביטטערטער שטרייט ענטשטאנד נון צווישען דעם וואכטמייסטער אונד דעם שאנדארם וועגען דעם „קלוגען האהנעס". יאינקעלע קלעזמער שטעללטע זיך באלד אויף דען קורצען, באלד אויף דען לענגערן פוס, אום אין דיעזער וויזע דען וואכטמייסטער אויפצומונטערן. מענדל בליעב שטילל — אלליין דאס ענדע וואר, דאס דער שאנדארם, נאכדעם ער איינינע דערבע פליכע אויסשטיעס, זיך אויף זיין פפערד שוואנג אונד דען פאק אָהנע „אמטס-זיעגעל" אויף דעם טישע צוריקליעס.

נון האטטע דער וואכטמייסטער פרייע האנד, ער ריימטע אללע וואארען אוים דעם פאקע. יאינקעלע קלעזמער בראכטע אוים דעם האָפע איינינע שיססעל פאָלל מיסט, מיט דעם זיא דען פאק וויעדער פיללטען. זיא לאכטעןביידע הערצליך. נור מענדל זאס טרויריג אויף איינער באנק אונד זאגטע: איך ווערדע דא ווארטען, ביז עס דונקעל ווירד, דאמיט מיך ניעמאנד זעהע, וועגן איך דורך דיא „קהלה" געהע. — דער וואכטמייסטער אונד יאינקעלע ליעסען נון דען מענדל אלליין אים צימםער. דרויסען אים האָפע זאגטע דער וואכטמייסטער לייזע: „וויסט דוא, יאינקעלע, וועגן מענדל ניכט באלד אוים דיעזער שטאדט געהט, זאָ שטירבט ער זיך, וויא זיין פאטער, ביא דער ערסטען בעסטען געלעגענהייט אין דיא וויינכסעל."

„ניכט דאָך (ערווידערטע יאינקעלע עטוואס היטציג), ניכט דאָך, וואכטמייסטער! איהר רעדעט דאָך וויא איין „גוי". מאן דאַרף דען מונד ניכט צום באָזען אויפמאכען, אונד אין דען „דרייא וואָכען" ערסט רעכט ניכט. איך ווערדע אייך זאגען, וואס א י ך מיינע. וויססעט איהר, איך מיינע, מענדל האט זיך פערליעבט, דאס איזט זיינע קראנקהייט." —

„יאינקעלע נארר! (ריעף דער וואכטמייסטער לאכענד), זאָ רעדעט נור איין קלעזמער. איהר האבט אויך אין דען דרייא וואָכען דען קאָפּף פאָן האָכצייטען פאָלל. מענדל איזט איין גבור. דורך דען האנדשלאג, דען ער דעם ראבבינער געגעבען, דאַרף ער זיינע קראפט ניכט צייגען. איהר ווערדעט זעהען, דער מענש ווירד'ס זאָ ניכט לאנגע אויסהאלטען." — — — — — — — — — — — —

— — — — —

עס וואר נאכט געוואָרדען, וויא אונבעדייטענד דאס נעשיק דעם מענדל גבור אויך ערשיינען מאג, זאָ מוסטע עס דאָך אין איינער געמיינדע איינען טיעפען, איינען ערשיטטערנדען איינדרוק מאכען, וואָ פאסט אללע מיטגליעדער דערזעלבען פאָם הויזיר-האנדעל זיך ערהאלטען מוסטען. ניעמאנד אין דער געמיינדע וואר רעכט זיכער, דאס איהם אין דען נעכסטען טאגע קיין גלייכעס אונגליק פאסזירען ווערדע. אונד זאָ איזט עס קיין וואונדער, דאס מאן דאס אונגליק איבער דיא צערשטאָרונג דעם יידישען שטאאטעס זעהר טיעף בעטרויערטע אונד דאס מאן עבען אין פאָלגע דעם אונגליקליכען פאללעס מיט מענדל דאס „חצות" אין דיעזער נאכט נאך פייערליכער אונד דיסטערער פעראנשטאלטעטע, אלס אן איינער זאָנסטיגען נאכט וועהרענד דער דרייא וואָכען. וועהרענד דער מיטטערנאכטס-שטונדע ראנג זיך מאנכער זייפצער אוים דען נעפרעסטען הערצען. אללעס פערזאממעלטע זיך אים „בית המדרש", גרייזע געשטאלטען מיט שנעע-ווייסען האארלאָקען זעטצטען זיך אויף דיא ערדע אונד פלאָטצליך ערשאללט עס: „אן דען בעכען בבלים זאסען וויר אונד וויינטען . . . ." אימםער לייטער וואורדען דיא ערשיטטערנדען קלאגע-ליעדער, זאָ דאס מאן זיא אוים דעם בית המדרש פאסט אין דער גאנצען קהלה האָרען קאָננטע.

אויך דיא בלאָנדע מלכה וואר נאָך וואך אין איהרעם צימםער. דא זאגטע זיא זייפצענד צו איהרער ענקעלין: „העגדעלע, מיין קינד, לאס אונס ניעדריגער זעטצען, וויא דיא לייטע אים „בית המדרש" עס מאכען. נאָטש, דער אין דער האָהע וואָהנט, ערהאָרט יא, וואס מאן קלאגט אונד בעטעט, וועגן מאן נאָגין ניעדער זיטצט!"

העגדעלע בראכטע צווייא ניעדריגע פוס-שעממעל, וואָרויף ביידע פלאטץ נאהמען. בלינד מלכה קאָננטע דאס גאנצע „חצות" אויסווענדיג. זיא בעטעטע לויט פאָר, העגדעלע זאגטע נאך. איהר הערץ וואורדע בעוועלטיגט פאָן דען ערשיטטערנדען קלאגע-ליעדערן.

אבער אויך אנדערע צווייא הערצען וואָרען וועהרענד דיעזער נאכט טרויריגער אלס יע. זאלמע מענגיסט אונד